

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 2 stycznia 2023 r.

Pozycja 1

POSTANOWIENIE z dnia 18 maja 2022 r. Sygn. akt Ts 211/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 399 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43 poz. 296, ze zm.) w zakresie zwrotu „prawomocnym wyrokiem”, z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 32 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1; art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 50 § 3 ust. 2 ustawy przywołanej w punkcie pierwszym z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 26 lipca 2021 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującej sprawy.

1.1. Sąd Apelacyjny w K. postanowieniem z 21 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie o odrzuceniu z 21 kwietnia 2021 r.) odrzucił jako niedopuszczalną skargę wniesioną przez skarżącego na naruszenie prawa strony do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki, toczącej się przed Sądem Okręgowym w K., sprawy o sygn. akt [...]. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego w K. wydanym tego samego dnia (sygn. akt [...]) przekazano Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego wniosek skarżącego o wyłączenie z rozpoznania skargi wskazanego sędziego Sądu Apelacyjnego.

Na postanowienie o odrzuceniu z 21 kwietnia 2021 r. skarżący wniósł zażalenie oraz skargę o wznowienie postępowania. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego w K. z 15 czerwca 2021 r. (sygn. akt [...]) zażalenie zostało odrzucone, a postanowieniem z 21 czerwca 2021 r. (sygn. akt [...]) odrzucona została skarga.

Postanowienie z 21 czerwca 2021 r. zostało w skardze konstytucyjnej wskazane jako ostateczne rozstrzygnięcie, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 77 ust. 1

ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393).

1.2. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego w K. z 26 lipca 2021 r. (sygn. akt [...]) odrzucono wniesione przez skarżącego zażalenie na postanowienie z 21 czerwca 2021 r.

Postanowieniem Sądu Najwyższego z 21 września 2021 r. (sygn. akt [...]) odrzucono jako niedopuszczalną wniesioną przez skarżącego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w K. pod sygn. akt [...] wraz z wnioskiem o stwierdzenie jego przewlekłości.

2. Pismem z 6 października 2021 r. (data nadania) pełnomocnik skarżącego odniósł się do zarządzenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 23 września 2021 r. (doręczonego 23 września 2021 r.). Natomiast pismem z 10 stycznia 2022 r. (data nadania) ustosunkował się do zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 15 grudnia 2021 r. (doręczonego 4 stycznia 2022 r.) wzywającego do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: „1) doręczenie odpisu i czterech kopii orzeczeń wydanych w następstwie postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 21 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]) w tym orzeczenia lub orzeczeń Sądu Najwyższego oraz poinformowanie, czy postępowanie w tej sprawie zostało zakończone; 2) poinformowanie, czy od postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 21 czerwca 2021 r. (sygn. akt [...]) wniesiono zwyczajny lub nadzwyczajny środek zaskarżenia; 3) określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw wynikających ze wskazanych w skardze przepisów Konstytucji w sprawie objętej wniesioną skargą; 4) uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanych w skardze przepisów ze wskazanymi konstytucyjnymi wolnościami lub prawami skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie”.

3. Przepisom kwestionowanym w skardze skarżący zarzucił, iż stanowiąc podstawę postanowienia z 21 czerwca 2021 r., doprowadziły do naruszenia jego konstytucyjnych wolności lub praw. Zaskarżonemu art. 399 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43 poz. 296, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.) „w zakresie zwrotu *prawomocnym wyrokiem*” skarżący zarzucił, iż uzależniając prawo do skargi o wznowienie postępowania od jego zakończenia wyłącznie w postaci prawomocnego wyroku, doprowadził do naruszenia jego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji), zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) i zasady równości (art. 32 ust. 2 Konstytucji). Natomiast zaskarżonemu art. 50 § 3 ust. 2 k.p.c. zarzucił naruszenie jego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji), gdyż jego zdaniem, przepis ten umożliwia rozpoznanie sprawy przez sędziego objętego nierozpoznanym wnioskiem o wyłączenie od orzekania.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Zgodnie z art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, jeżeli skarga nie spełnia wymogów określonych w ustawie i usunięcie jej braków nie jest możliwe, gdy braki te nie zostały usunięte w terminie albo gdy skarga jest oczywiście bezzasadna.

2. Badana skarga konstytucyjna nie spełnia określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK wymogu wskazania wolności lub praw skarżącego oraz sposobu w jaki jego zdaniem, zostały one naruszone. Nie spełnia także określonego w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK wymogu uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Ciężar uzasadnienia niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem spoczywa bowiem na skarżącym (zob. postanowienie pełnego składu TK z 22 lipca 2015 r., sygn. SK 20/14, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 115). Natomiast orzekając Trybunał związany jest wskazanym w skardze zakresem zaskarżenia (art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK) oraz sposobem, w jaki kwestionowana norma została zastosowana w sprawie objętej wniesioną skargą konstytucyjną (art. 53 ust. 1 pkt 1-2 oraz ust. 2 pkt 1-2 u.o.t.p.TK). Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji Trybunał poddaje bowiem kontroli konstytucyjnej konkretną normę, która stała się podstawą wydania ostatecznego orzeczenia o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego, określonych w Konstytucji (zob. wyrok TK z 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15, OTK ZU A/2017, poz. 51).

W *petitum* skargi skarżący zarzucił wskazanym przepisom ustawy (przedmiot kontroli) niezgodność ze wskazanymi przepisami Konstytucji (wzorzec kontroli). Jednak uzasadnienie skargi, za wyjątkiem poszczególnych cytatów z orzeczeń Trybunału i wskazywania nieskonkretyzowanych, ogólnych twierdzeń, nie zawiera argumentów lub dowodów na poparcie zarzutu niekonstytucyjności kwestionowanych norm. Skarżący nie wskazał, jakie jego prawa lub wolności wynikające ze wskazanych przepisów Konstytucji oraz w jaki sposób zostały naruszone przez oparcie wskazanego orzeczenia na kwestionowanych w skardze przepisach prawa. Nie wskazał także związku zachodzącego między naruszeniem praw podmiotowych i ostatecznym orzeczeniem jako środkiem naruszenia oraz niekonstytucyjnością podstawy prawnej tego orzeczenia, co stanowi zasadniczy wymóg skargi konstytucyjnej, wynikający bezpośrednio z art. 79 ust. 1 Konstytucji (zob. wyroki pełnego składu TK z: 17 lipca 2013 r., sygn. SK 9/10, OTK ZU nr 6/A/2013, poz. 79; 25 września 2019 r., sygn. SK 31/16, OTK ZU A/2019, poz. 53 oraz postanowienie pełnego składu TK z 11 czerwca 2008 r., sygn. SK 48/07 OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 93). Ponieważ związek ten nie wynika z treści badanej skargi oraz wydanego w sprawie ostatecznego orzeczenia, skarga nie spełnia wymogu określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK (zob. postanowienia TK z: 22 maja 2018 r., sygn. Ts 27/17, OTK ZU B/2018, poz. 119; 16 lipca 2018 r., sygn. Ts 212/17, OTK ZU B/2018, poz. 169; 11 września 2018 r., sygn. Ts 18/17, OTK ZU B/2019, poz. 150; 21 maja 2019 r., sygn. Ts 51/18, OTK ZU B/2020, poz. 174; 16 października 2019 r., sygn. Ts 232/17, OTK ZU B/2020, poz. 39; 14 listopada 2019 r., sygn. Ts 13/19, OTK ZU B/2020, poz. 63). W przeciwnym razie żądanie kontroli w trybie skargi konstytucyjnej byłoby oderwane od rozstrzygnięcia kształtującego prawa lub obowiązki skarżącego jako konkretnego, zindywidualizowanego podmiotu (zob. wyrok z 3 czerwca 2020 r., sygn. SK 36/19, OTK ZU A/2020, poz. 23), co naruszałoby – wynikający z art. 79 ust. 1 Konstytucji – wymóg wykazania doznania naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw o charakterze osobistym i bezpośrednim (zob. postanowienie pełnego składu TK z 10 marca 2015 r. sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35). Powyższe wątpliwości nie zostały również wyjaśnione w piśmie z 10 stycznia 2022 r. stanowiącym odpowiedź skarżącego na zarządzenie sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 15 grudnia 2021 r. wzywające zarówno do określenia sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw wynikających ze wskazanych w skardze przepisów Konstytucji w sprawie objętej wniesioną skargą, jak i do uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanych w skardze przepisów ze wskazanymi konstytucyjnymi wolnościami lub prawami skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

Okoliczności te przesądzają, iż skarga konstytucyjna *in genere* nie spełnia wymogów określonych w art. 53 ust. 1 pkt 2-3 u.o.t.p.TK.

3. Przechodząc do zarzutów skargi wskazać należy, iż skarżący zakwestionował konstytucyjność następujących przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43 poz. 296, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.). Po pierwsze – art. 399 § 1 k.p.c., zgodnie z którym: „W wypadkach przewidzianych w dziale niniejszym można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem”. Po drugie – art. 50 § 3 k.p.c., zgodnie z którym: „Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenie sędziego: 1) sędzia, którego dotyczy wniosek, może podejmować dalsze czynności; 2) nie może zostać wydane orzeczenie lub zarządzenie kończące postępowanie w sprawie”.

Natomiast postanowieniem Sądu Apelacyjnego w K. z 21 czerwca 2021 r. (sygn. akt [...]) – wskazanym w skardze konstytucyjnej jako ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK – odrzucono skargę skarżącego o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 21 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]).

3.1. Pierwszy zakwestionowany w skardze przepis – art. 399 § 1 k.p.c. przewiduje prawo do wznowienia postępowania. Dopuszczalne jest bowiem wznowienie postępowania cywilnego zakończonego: albo prawomocnym wyrokiem (co wynika bezpośrednio z art. 399 § 1 k.p.c.), albo nakazem zapłaty, gdyż zgodnie z art. 353² k.p.c. do nakazów zapłaty stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej, a przepisy o wznowieniu postępowania takich odstępstw nie przewidują, albo na podstawie art. 524 k.p.c. – postanowieniem rozstrzygającym sprawę co do istoty (zob. M. Manowska, *Art. 399 Dopuszczalność wznowienia postępowania* [w:] M. Manowska [red.], *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-477(16)*, wyd. IV, LEX/el nr 587507317).

Niekonstytucyjność art. 399 § 1 k.p.c. skarżący uzasadnił tym, że prawo do wznowienia postępowania dopuszczalne jest wyłącznie w sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem, co jednak nie odnajduje swojego odzwierciedlenia w świetle powyższych przepisów. Zarzut ten nie spełnia zatem określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK wymogu wykazania naruszenia prawa podmiotowego i ostatecznego orzeczenia jako środka naruszenia oraz niekonstytucyjności podstawy prawnej orzeczenia, a także istnienia związku pomiędzy naruszeniem prawa podmiotowego a pozostałymi przesłankami. Okoliczność, zgodnie z którą wniesiona przez skarżącego w trybie art. 399 § 1 k.p.c. skarga o wznowienie postępowania została odrzucona, nie oznacza bowiem, że środek taki nie przysługuje skarżącemu na innej podstawie prawnej. Przyjęcie natomiast, iż sąd odrzucił skargę o wznowienie postępowania wbrew art. 399 § 1 k.p.c. powoduje, że przedmiotem zarzutu jego niekonstytucyjności byłoby wadliwe i naruszające zasady wykładni, ostateczne orzeczenie wydane w sprawie objętej wniesioną skargą konstytucyjną. Jednak korekta wskazanego orzeczenia w postępowaniu przed Trybunałem byłaby niedopuszczalna, gdyż w trybie skargi konstytucyjnej Trybunał – co do zasady – nie ma *de lege fundamentalis* kompetencji do kontroli prawidłowości ustaleń sądów czy organów administracji publicznej rozstrzygających w indywidualnych sprawach (zob. postanowienia TK z: 16 listopada 2017 r., sygn. Ts 99/17, OTK ZU B/2019, poz. 14; 21 maja 2019 r., sygn. Ts 11/18, OTK ZU B/2020, poz. 99 oraz wskazane tam orzecznictwo TK).

3.2. Natomiast drugi zakwestionowany w skardze przepis – art. 50 § 3 k.p.c. w inkryminowanym i obecnie obowiązującym brzmieniu (nadany z mocy art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywil-

nego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1311) dotyczy – syntetycznie rzecz ujmując – czynności procesowych w postępowaniu cywilnym w czasie do rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenie sędziego. Jednak w sprawie objętej wniesioną skargą konstytucyjną, niezależnie od okoliczności określonych w art. 50 § 3 k.p.c., podstawę odrzucenia skargi o wznowienie postępowania stanowiła jej niedopuszczalność (art. 410 § 1 k.p.c.). Skarga konstytucyjna nie zawiera żadnego argumentu wyjaśniającego, w jaki sposób art. 50 § 3 k.p.c., determinując treść ostatecznego orzeczenia wpłynął na prawo skarżącego do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

Z tego względu skarga konstytucyjna w zakresie, w jakim kwestionuje konstytucyjność art. 50 § 3 k.p.c. nie spełnia następujących wymogów formalnych. Po pierwsze, wynikającego z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK wymogu uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Po drugie, wynikającego z art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK wymogu wskazania sposobu naruszenia prawa skarżącego do sądu przez oparcie ostatecznego orzeczenia na kwestionowanym art. 50 § 3 k.p.c. Po trzecie, wynikającego z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK wymogu zakwestionowania w skardze przepisu determinującego treść orzeczenia przyjętego za podstawę skargi w tym jego aspekcie, w którym skarżący upatruje naruszenia przysługujących mu praw lub wolności o charakterze konstytucyjnym (zob. postanowienie pełnego składu TK z 6 lipca 2005 r., sygn. SK 27/04, OTK ZU nr 7/A/2005, poz. 84 oraz postanowienie TK z 20 kwietnia 2020 r., sygn. Ts 166/18, OTK ZU B/2020, poz. 239).

3.3. Okoliczności te przesądzają, iż skarga konstytucyjna w części, w jakiej kwestionuje konstytucyjność art. 399 § 1 k.p.c. nie spełnia wymogu wynikającego z art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, zaś w części w jakiej kwestionuje konstytucyjność art. 50 § 3 k.p.c. nie spełnia wymogów określonych w 53 ust. 1 pkt 1-3 u.o.t.p.TK.

4. Skardze konstytucyjnej należało odmówić nadania dalszego biegu również z tego powodu, iż braki, o których mowa w art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK w części punktu pierwszego zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 15 grudnia 2021 r., nie zostały usunięte. Skarżący został bowiem wezwany m.in. do doręczenia „odpisu i czterech kopii orzeczeń wydanych w następstwie postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 21 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]) w tym orzeczenia lub orzeczeń Sądu Najwyższego oraz poinformowanie, czy postępowanie w tej sprawie zostało zakończone” (pkt 1 zarządzenia). Skarżący dołączył bowiem do skargi konstytucyjnej postanowienie Sądu Apelacyjnego w K. z 21 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]) o przekazaniu Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego wniosku skarżącego o wyłączenie od rozpoznania przed Sądem Apelacyjnym w K. sprawy wskazanego sędziego. Nie dołączył jednak orzeczeń wydanych w następstwie tego rozstrzygnięcia, podczas gdy zgodnie z art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK do skargi konstytucyjnej dołącza się wyroki, decyzje lub inne rozstrzygnięcia potwierdzające wyczerpanie drogi prawnej, treścią których Trybunał Konstytucyjny, oceniając wskazany w skardze sposób naruszenia (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK) jest związany (art. 67 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1-2 i ust. 2 pkt 1-2 u.o.t.p.TK). W wykonaniu zarządzenia, skarżący nie doręczył orzeczenia lub orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych w następstwie postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 21 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]).

Okoliczność ta przesądza, iż braki formalne skargi konstytucyjnej w części punktu pierwszego zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 15 grudnia 2021 r., nie zostały usunięte.

5. W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 i 2 u.o.t.p.TK.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.